

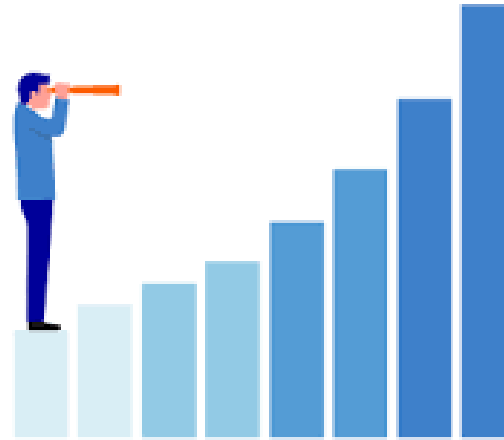

UiO : Det humanistiske fakultet

Økonomiopplæring – gjennomgang av økonomi- og virksomhetsstyring, fordelingsmodellen

21.04.2023

ØKONOMI- OG VIRKSOMHETSSTYRING

Økonomi – og virksomhetsstyring i staten: Hva sier regelverket?

Reglement for økonomistyring i staten

§ 1 Formål

Reglement for økonomistyring i staten har som formål å sikre at:

- a statlige midler brukes og inntekter oppnås i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger
- b fastsatte mål og resultatkrav oppnås
- c statlige midler brukes effektivt
- d statens materielle verdier forvaltes på en forsvarlig måte

§ 4 Grunnleggende styringsprinsipper

Alle virksomheter skal:

- a fastsette mål og innenfor rammen av disponible ressurser og forutsetninger gitt av overordnet resultatkrav myndighet
- b sikre at fastsatte mål og resultatkrav oppnås, at ressursbruken er effektiv (...)
- c sikre tilstrekkelig styringsinformasjon og forsvarlig beslutningsgrunnlag

Økonomi – og virksomhetsstyring i staten

- Budsjettplanlegging og økonomistyring
- Risikostyring
- Strategisk planlegging og målstyring
- Rapportering
- Styring av midlene for å løse pålagt oppgaver

God økonomi- og virksomhetsstyring

- God økonomistyring innebærer å ha en balanse mellom å opprettholde en **sunns økonomi** og **tilby nødvendige tjenester** til samfunnet.
- Det inkluderer også å ha en **effektiv budsjettering og regnskapsføring**, samt sørge for at **offentlige midler brukes** på en **ansvarlig og gjennomiktig** måte.

God økonomi- og virksomhetsstyring

- Det er viktig å ha en god oversikt over inntekter og kostnader, og ha en plan for å redusere kostnader eller øke inntekter hvis det blir nødvendig.
- Når det er usikre rammer rundt en, er det lurt å være fleksibel og tilpasningsdyktig, og ha en plan for ulike scenarier.

God økonomi- og virksomhetsstyring

- Viktig for styret å kjenne til økonomi – og virksomhetsstyring for å:
  - Ta informerte beslutninger, som hjelper HF å nå sine mål og oppfylle sine forpliktelser
- På UiO styrer man økonomien via:
  - Årlige budsjetter
  - Langtidsprognoser
  - Virksomhetsrapporter

Budsjett vs. prognose

- Viktig å skille mellom hva er et budsjett og hva en prognose, fordi de skal brukes til to ulike ting.
- Prognosene skal gi svar på spørsmålet: *Hva blir sannsynlig utvikling i tiden fremover?*
- Budsjettet skal besvare spørsmålet: *Hva skal vi gjøre for å få del i denne utviklingen?*

Budsjett

- Budsjettet - neste års planer for virksomheten oversatt til økonomi.
- Budsjett utarbeides en gang i året.
- Budsjettet skal være et forventet regnskap for neste budsjettperiode.

Prognoser

- En prognose er ikke en fasit med to streker under svaret.
- Prognoser er forutsigelse av økonomien for inneværende år og i årene som kommer.
- Budsjettet utarbeides årlig, og gjelder for et regnskapsår om gangen.
- Prognoser kan imidlertid justeres underveis, og brukes for eksempel når virkeligheten avviker fra budsjettet.

Prognoser

- Skiller mellom **årsprognoser** og **langtidsprognoser**.
- Prognoser orienteres om til styret.

Prognoser: Langtidsprognoser

- Hva er formålet med prognoser:
  - Handlingsrom
  - Prioriteringer
  - Risiko
  - Forpliktelser

Prognoser: Langtidsprognoser

- Prognoser påvirkes av:
  - Den økonomiske situasjonen
  - Beslutninger i ledelsen
  - Ambisjoner
  - Forventinger
  - Omverden
  - Usikkerhet/risiko
  - Informasjon
  - Personellavgang/erstatninger
  - Buffere/handlingsrom

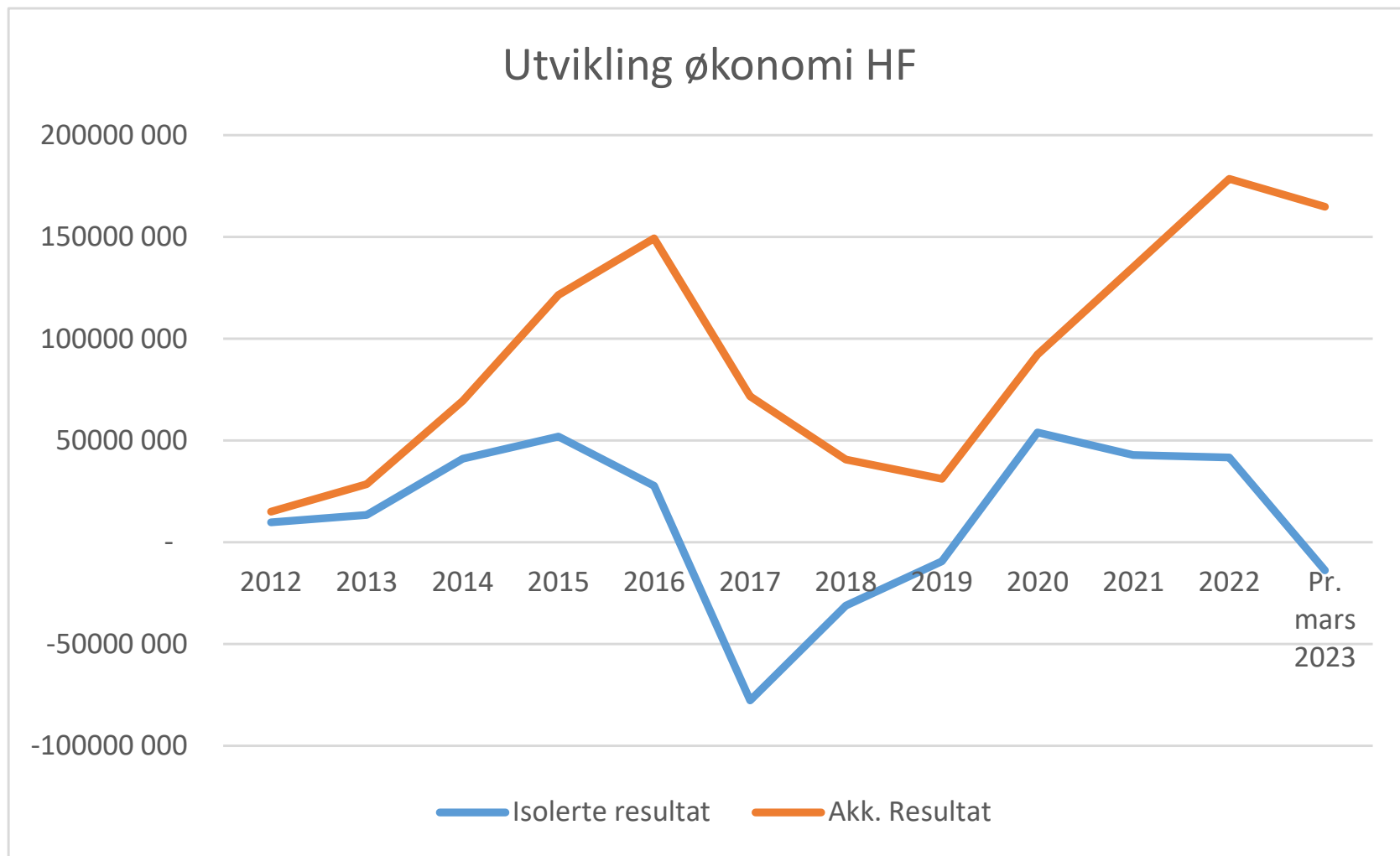
Prognoser: Langtidsprognose

- UiOs hovedprinsipp for økonomistyring er rammestyring i et 5-årig rullerende perspektiv.
- Enhetene må iverksette tiltak hvis de har store merforbruk eller mindreforbruk i langtidsprognosen.

Eksempel på langtidsprognose

		Årsbudsjett 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026	Prognose 2027
Isolert mer-/mindreforbruk u/nettobidrag og prosjektavslutn	Inntekter	-641,37	-669,81	-678,56	-681,43	-678,45
	Personalkostnader	624,67	652,13	642,20	628,17	621,11
	Driftskostnader	146,52	130,51	124,99	124,78	124,52
	Investeringer	2,60	2,22	2,27	2,22	2,27
	Resultat før nettobidrag	132,42	115,04	90,91	73,73	69,46
Nettobidrag og prosjektavslutning	Nettobidrag fra eksterntfinansierte prosjekter	-90,79	-79,12	-59,69	-52,94	-51,53
	Prosjektavslutning		-0,10	-0,55		
	Overforbruk BOA					
	Sum nettoidrag	-90,79	-79,22	-60,24	-52,94	-51,53
Isolert resultat		41,63	35,82	30,67	20,79	17,93
Overført fra i fjor		-168,16	-126,53	-90,71	-60,04	-39,25
Akkumulert resultat		-126,53	-90,71	-60,04	-39,25	-21,32

God økonomi- og virksomhetsstyring

God økonomi- c

- Utfordringen for H

- Svingninger i økonomien
- Stort mindreforbruk
- KD regelen om 5 % mindreforbruk
- Usikre inntekter i form av nettobidrag og RBO
- Kostnader i hovedsak personell
- Mindreforbruket ligger på instituttene, noe på fakultet administrasjonen
- Noen institutter har veldig god økonomi, mens andre ikke har det
- Hvordan utnytte mindreforbruket på best mulig måte, hvis det disponeres av hvert enkelt institutt og ikke fakultetet samlet

Universiteter klarer ikke å bruke opp pengene sine - risikerer å få inndratt store beløp

Av Lina Christensen
Publisert 24. september 2021

11 universiteter og høyskoler sliter med å bruke opp de statlige overføringene. Nå kan de bli nødt til å betale tilbake de ubrukte midlene.

Stillinger

[Se alle stillinger](#)

FORDELINGSMODELLEN HF

Fordelingsmodell

KD

UiO

Fakultet

Hva ønsker vi å oppnå med fordelingsmodellen?

- Tydelig kobling mellom aktivitet og penger.
- Gjennomsiktig og forutsigbar
  - Redusere toppene og dalene med 3- og 4- årige gjennomsnitt
  - Kan beregne seg frem til forventet tildeling
  - Oversiktlige satser
  - Ingen historiske ledd
- Anerkjennelse at noen fag/disipliner er mer kostnadskrevenne enn andre.
- Gi rom for endring og strategiske valg.

Mørke skyer i horisonten

- Rammekutt fra myndighetene og UiO
- Store byggeprosjekter skal finansieres
- Finansiering dreier mot realfag og medisin
- Svingninger i økonomien
- Nedgang i studiepoeng
- Utsynsmeldingen (utfordring eller mulighet?)
- MEN: HF får stadig mer ekstern finansierte prosjekter og langtidsprognosene viser fortsatt et mindreforbruk (overskudd)

HF's budsjettfordelingsmodell

- HF innførte ny budsjettmodell i 2009 basert på UiOs modell av 2008.
- HF's modell ble justert i 2013, 2018 og 2022 (med virkning fra 2015, 2019 og 2024).

Budsjettprosessen

- Vedtak i UiOs styre i juni
- Drøfting fakultetsstyret i juni
- Drøfting i instituttstyret i september/oktober
- Vedtak i fakultetsstyret i september
- Vedtak i instituttstyret i november/desember

To hovedkomponenter i økonomien

- Bevilgningsdelen:
  - Midler kommer fra Kunnskapsdepartementet via UiO (i utgangspunktet i all evighet)
- Eksternt finansiert virksomhet:
  - Midler kommer fra NFR, EU, stiftelser, andre departementer, direktorater, næringslivet (midlene er tidsbegrenset)

Hva ligger i basisdelen?

– Resultatindikatorer

- Studiepoeng
- Publikasjonspoeng
- Avlagte grader (kandidater)
- Avlagte doktorgrader
- NFR og EU-midler
- BOA-midler

– Øremerkede midler

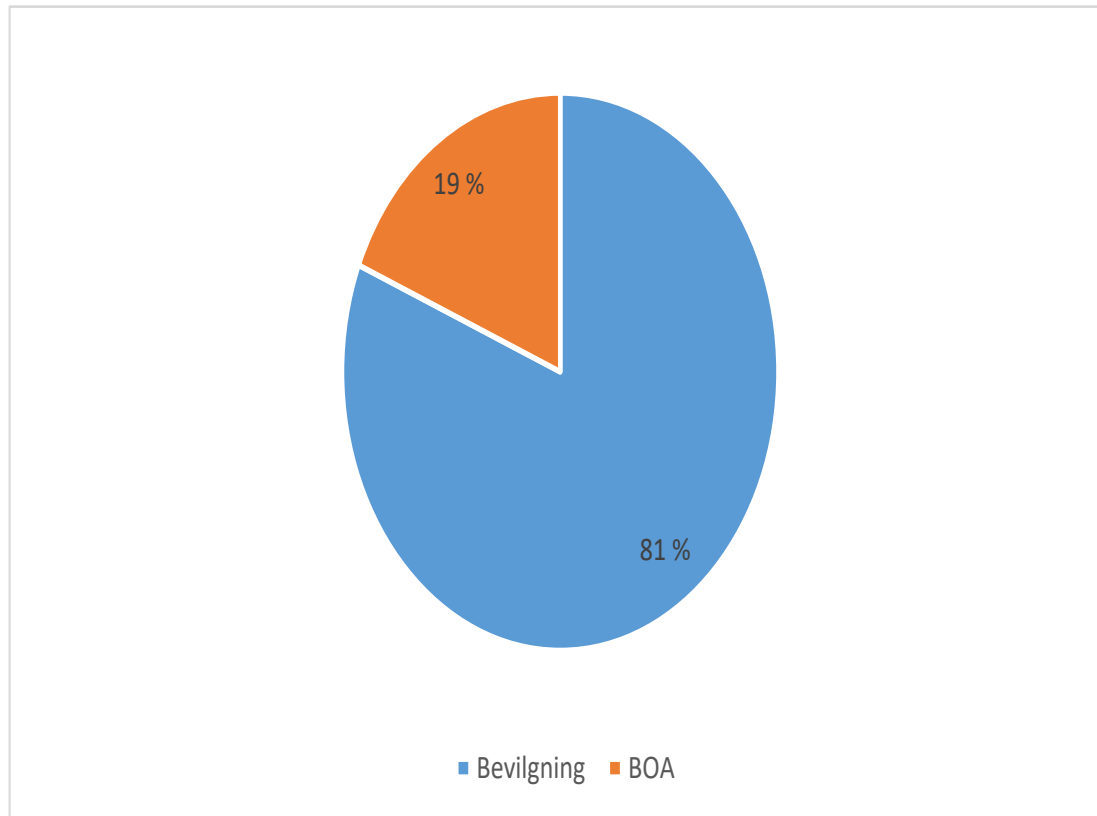
- Rekrutteringsstillinger
- Satsinger

– Basiselementet

Eksternfinansieringens bidrag

- I tillegg til bevilgningen har vi nettobidraget, som er «fortjenesten» fra de ekstern finansierte prosjekter.
- Nettobidraget skal gi et positivt bidrag til bevilgningsøkonomien.

HF's økonomi 2022

Totalt
disponibelt:
1 142 mill. kr.

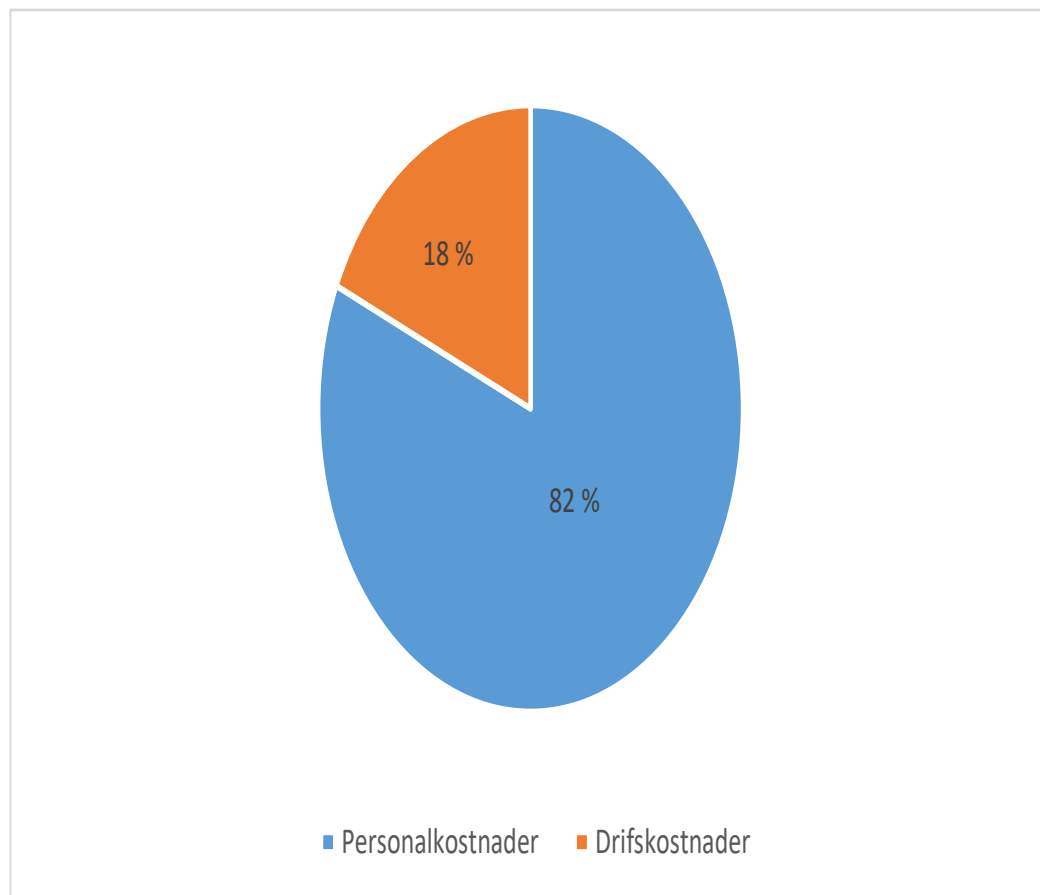
Bevilgning:
928 mill. kr.

Eksternt:
214 mill. kr.

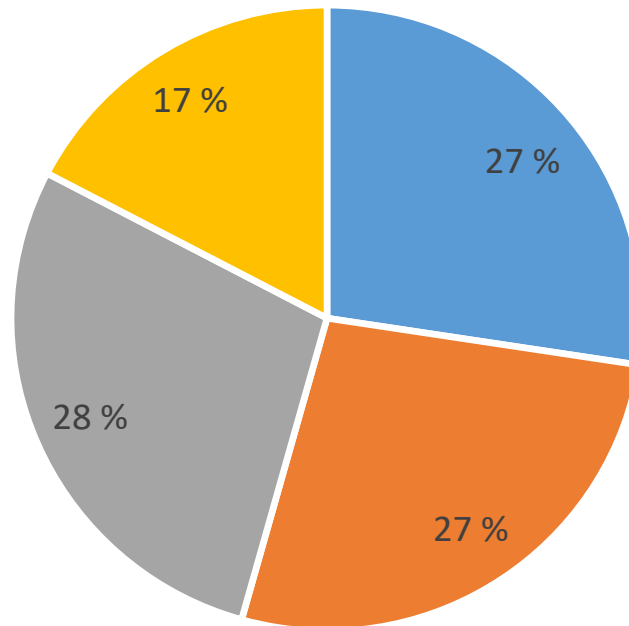
Bevilgningsøkonomien 2022

Personalkostnader:
579 mill. kr.

Driftskostnader:
130 mill. kr.

HF-modellens hovedkomponenter

■ Resultater ■ Basiselement ■ Øremerkinger/satsinger ■ Rekrutteringsstillinger

Basiselementet

Basiselementet:

- fordeler «rest» ramme etter fireåring glidende snitt av studiepoeng
- gjennomsnitt studiepoeng ganges opp med antall studieplasser
- lukket ramme
- utgjør 27 % av budsjettet
- finansiere undervisning, forskning, administrasjon og infrastruktur

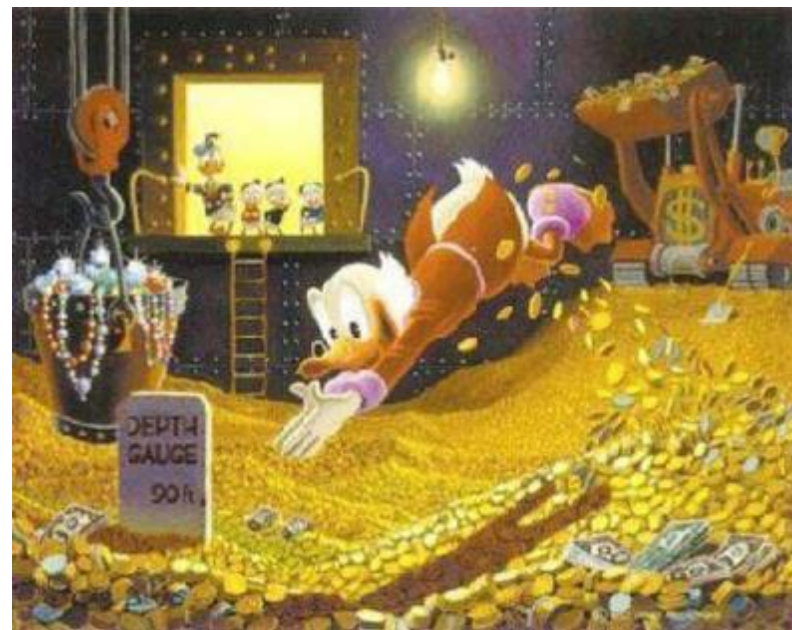
enda mer om basiselementet...

- HF får departementets laveste sats for sine studieplasser uavhengig av fag
- HF har vedtatt en internvekting av studieplasser for å sikre nødvendige ressurser til fag som har særlig undervisningsbehov
- Vektingen er normativ
- Vi veker fag, ikke enkeltemner
- Det er særlig på lavere grad det er behov for ulik vekting

og enda mer om basiselementet

- Studieplasser er vektet
- Studiepoeng er ikke vektet
- Fordelingen premierer fag der mange studenter tar eksamen
- Fordelingen er viktig for instituttene, men påvirker ikke HF's ramme

Vekting av basiselementet

Lavere grad

- Musikkvitenskap vektes med faktor 2,5
- Språk med begynnerundervisning III (arabisk, japansk, kinesisk og hebraisk) vektes med faktor 2
- Språk med begynnerundervisning II (slaviske og klassiske samt persisk, tyrkisk, hindi, urdu, sanskrit og irsk) vektes med faktor 1,6
- Konservering vektes med faktor 1,5
- Språk med begynnerundervisning I (germanske og romanske) vektes med faktor 1,3
- Examen philosophicum vektes med faktor 0,5
- Øvrige fag vektes med faktor 1

Høyere grad

- Konservering vektes med faktor 3
  - Alle andre vektes med faktor 2
- Et dilemma at de fleste fag må klare seg med mindre enn minimumssatsen

Resultatdelen (27% av rammen)

Resultatene fordeles etter et treårig glidende snitt.

- Utdanning
  - **Studiepoeng**
  - **Kandidater**
  - Utvekslingsstudenter
- Forskning
  - Doktorgrader
  - Publikasjonspoeng
  - NFR-midler
  - **EU-midler**
  - BOA-midler

Resultatdelen (27% av rammen)

- Basisramme tildelingen fra UiO er på 643,4 millioner kroner.
- Studiepoeng utgjør 102,7 millioner kroner.
- Kandidatelementet utgjør 23 millioner kroner.

RBO inntekter

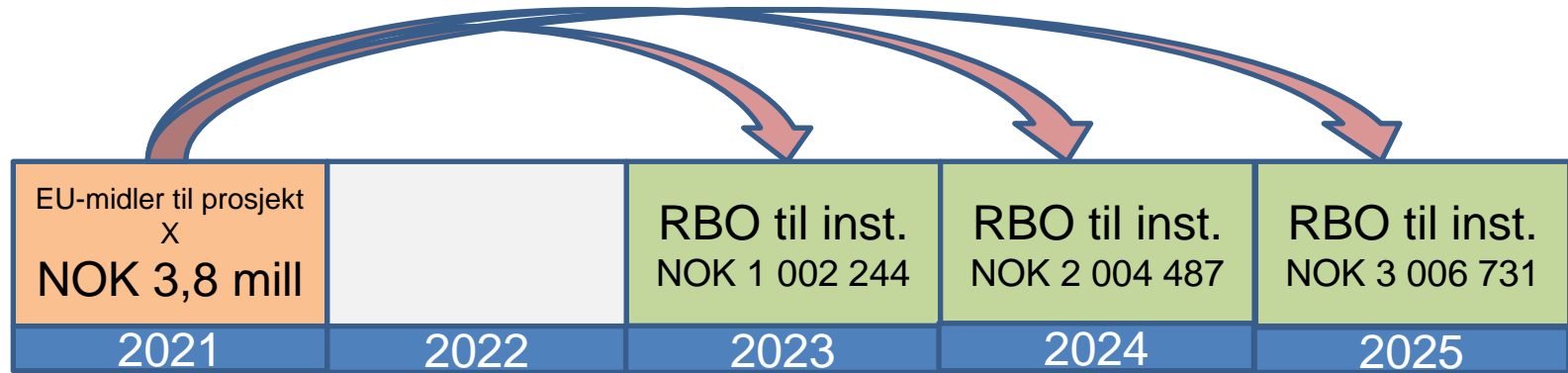
- Hva er RBO inntekter?
- Ekstra inntekter basert på uttelling til institusjonen for:
  - EU- kostnader
  - NFR-kostnader
  - Bidrags- og oppdragsprosjekter

RBO inntekter

- Satsene fra UiO for 2023
  - Sats EU: 78,69 %.
  - Sats NRF: 7,04 %.
  - Sats BOA: 5,84 %.
- Fordelingen basere seg på et gjennomsnitt av kostnadene over tre år.
- 30 % av RBO inntektene omfordeles til instituttene via en fordelingsnøkkel på andel fast vitenskapelig ansatte

RBO inntekter – EU prosjekt

	År 2021	År 2022	År 2023	År 2024	År 2025	År 2026			
Kostnader som utløser RBO	3 820 982	3 820 982	3 820 982	3 820 982	3 820 982	3 820 982	<u>22 925 892</u>		
Gjennomsnitt	19-21	20-22	21-23	22-24	23-25	24-26	25-27	26-28	
	1 273 661	2 547 321	3 820 982	3 820 982	3 820 982	3 820 982	2 547 321	1 273 661	<u>22 925 892</u>
	År 2023	År 2024	År 2025	År 2026	År 2027	År 2028	År 2029	År 2030	Sum
RBO-midler	1 002 244	2 004 487	3 006 731	3 006 731	3 006 731	3 006 731	2 004 487	1 002 244	<u>18 040 384</u>

RBO-midler fordeles fra fakultetet til instituttene på basis av resultater for de tre siste avslutta regnskapsår.

I eksempelet er det benyttet RBO-sats kr 0,7869 per kostnadskrone på EU prosjekter

Strategi: Øremerkinger til forsknings- og utdanningssatsinger

- Fem satsinger startet opp i 2019
  - Er inne i siste året (2023) for Faglige prioriteringer III
  - Strategiske satsinger fra år 2024-2028 med 20 mill hvert år, totalt 100 mill.
- Litteratur, kognisjon og emosjon
  - Oslo Miljøhumaniora
  - Skjermkulturer
  - HEI: Kulturarv ved UiO
  - Senter for filosofi og vitenskap

Forandring over tid

- resultatdelen er beregnet på grunnlag av tre år for å gi en mer stabil budsjettsituasjon
- fordeling studieplasser etter glidende 4-årig snitt
- studieplassene vektet forskjellig, men uttelling for enkeltemner vektet likt
- men det er mulig å for et institutt å endre sin økonomiske situasjon

Summa summarum

- Studier er den tyngste økonomiske komponenten på både inntekts- og kostnadssiden.
- Ekstern virksomhet gir stadig bedre inntjening
- Modellen gir mulighet for forandring, men fører også til fluktuasjon i instituttøkonomiene
- Modellen ble revidert i 2022

